

Lesson 9: Exercise Pages 119 - 124

1. एकदा कश्चिद् सिंहः पर्वतस्य शिखरे महावनस्य समीपे अवसत् ।
Once a lion lived in the vicinity of a great forest on the peak of a mountain.
2. सः सर्वदा मृगाणां वधं कृत्वा अभक्षयत् ।
Having always done the killing of animals, he ate (them).
3. ततः सर्वैः मृगैः मेलकं कृत्वा अयं सिंहः विज्ञप्तः^{वि-ज्ञा c-PPP 1/1} ।
Therefore having made an assembly, by all the animals this lion was presented to.
4. देव किमर्थं⁰ सर्वेषां मृगाणां वधं करोषि^{कृ 8U pres II/1} ।
“Oh lord, why do you do the killing of all animals?”
5. वयं^{1/+} एव त्वद्-आहारार्थं⁰ प्रत्यहं⁰ एकं एव मृगं उपनयामः इति ।
We ourselves (will) bring only one animal for your food everyday.”
6. सिंहेन उक्तम् ।
By the lion it was said.
7. यदि इच्छथ तदा एवं भवतु^{भू 1P imper III/1} इति ।
“If you wish, then let it be so.”
8. ततः प्रभृति⁰ ते मृगाः प्रत्यहं⁰ एव एकं मृगं तस्मै दुर्वृत्ताय सिंहाय उपानयन्^{उप-नी 1P imperf III/+} ।
Therefore, thereafter the animals brought an animal every single day to that ill-behaved lion.
9. अथ कदाचिद् एकस्य वृद्धस्य शशस्य कालः प्राप्तः^{प्र-आप् PPP 1/1} ।
Then one day the time of one elder hare came.
10. यतः⁰ सिंहस्य समीपं मन्दं⁰ मन्दं⁰ अगच्छत् ततः सः सिंहः महत्या^{3/1} क्षुधया^{3/1} पीडितः^{पीड् PPP 1/1}
कोपात् तं शशकं अवदत् ।
Because he came to the vicinity of the lion ever so slowly, therefore the lion, pained with great hunger, told the hare out of anger.
11. कुतः⁰ विलम्बसे^{वि-लम्ब 1A pres II/1} त्वं इति ।
“Why do you delay?”

12. शशकः तं अभ्यभाषत^{अभि-भाष् 1A imperf III/1} |

The rabbit addressed him.

13. क्षमां प्रार्थये^{प्र-अर्थ 10A pres I/1} |

“I beg forgiveness.

14. अहं तु न अपराद्धः ।

However I am not guilty.

15. मार्गे अन्येन सिंहेन बलात् धृतः^{धृ PPP 1/1 पुनः⁰ आगमनाय तस्य समीपे शपथं कृत्वा त्वां^{2/1} निवेदयितुं}
अहं अत्र आगतः इति ।

On the way, detained out of force by another lion, having made an oath to return in his vicinity, I have come here to inform you.”

16. तस्य शशकस्य तद् वचनं श्रुत्वा सः सिंहः परं कोपं गत्वा प्रत्यभाषत^{प्रति-भाष् 1A imperf III/1} |

Having heard the words of the hare, having gone to supreme anger, the lion replied.

17. सत्वरं अस्य सिंहस्य समीपं मां नयनीं^{1P imper 2/1} इति ।

“Quickly take me to the vicinity of this lion.”

18. तदनन्तरं सः शशकः तं सिंहं गृहीत्वा गम्भीरं कूपं गत्वा तं अभ्यभाषत^{अभि-भाष् 1A imperf III/1} |

Thereupon, having grasped the lion, having gone to a deep well, the hare addressed him.

19. अत्र⁰ आगम्य पश्य^{दृश् 1P imper II/1} इति उक्त्वा तस्मिन् जले तस्य प्रतिबिम्बं एव अदर्शयत्^{दृश् 1P c-}
imperf III/1 |

Having said, “Having come here, look!” he showed his reflection in the water.

20. ततः सः सिंहः दर्पेण आध्मातः^{आ-ध्मा PPP 1/1} तस्य प्रतिबिम्बस्य उपरि⁰ आत्मानं^{2/1} निक्षिप्य पञ्चत्वं
गतः ।

Thereafter the lion, puffed up with pride, having hurled himself down on top of the reflection, was destroyed.

English to Sanskrit

1. पूर्वास्मिन् काले कश्चिद् नृपः प्रत्यहं प्रासादस्य समीपे महावने मृगयां अगच्छत् । यतः प्रभूताः मृगाः
अस्य नृपस्य शरैः हताः ततः अन्यैः मृगैः विषादेन आक्रान्तैः मेलनं कृत्वा सः नृपः विज्ञप्तः ।

2. तं एवं अभ्यभाषन्त । प्रभूताः मृगाः अस्मिन् वने हताः अचिरात् च वयं अपि मरणं गमिष्यामः अत्र न संशयः इति ।

 3. यथा सर्वाणि सुखानि अस्मिन् लोके अनित्यानि तथा मृगयायाः सुखं अपि अनित्यं एव । अतः प्रभृति प्रत्यहं एकस्य एव मृगस्य वधं कुरु । एवं अल्पतरं सुखं लप्स्यसे किन्तु वयं जीविष्यामः ।

 4. तदनन्तरं परमेण अनुतापेन आक्रान्तः नृपः अवदत् एवं भवतु इति ततः च तेन सर्वेषां मृगाणां परिपालनं कृतम् ।
-